

met de twee linkerhanden. Toen hij zijn vingers uitspreidde om te onderzoeken wat hij gevangen had, twijfelde hij even of het nu een oorbel van Annet was of een gesp van Nina, een onderdeel van een stuk speelgoed van Dimmy, of misschien een van de verzilverde manchetknopen van zijn vader. Na nauwkeurige bestudering koos hij voor de laatste mogelijkheid. Hoewel er twijfel bleef bestaan. En hij ging naar de keuken, deed de koelkast open, maar niet dicht: hij bleef peinzend staan, de open deur in de hand, gefascineerd door het geheimzinnige licht dat brandde achter de melk en de kazen, ging opnieuw de uitdrukking 'de prijs van de moraal' na in de kop van het artikel dat hij 's nachts had geschreven. En hij zag geen reden om haar te verbeteren of te veranderen. De moraal had een prijs en de amoraliteit had een prijs en eigenlijk was de ware vraag wat de prijs van de prijs was, met andere woorden: wat was de zin van het leven en wat was het doel? Deze vraag lag aan alles ten grondslag. Of zou dat althans moeten doen. Ook aan ons gedrag in de bezette gebieden.

Fima deed de koelkast dicht en besloot dat hij vanochtend buiten de deur zou gaan eten, in het restaurantje van mevrouw Scheinbaum aan de overkant van de straat, omdat hij de fundamentele orde die hij 's nachts in zijn keuken had geschapen, niet wilde verstoren, en omdat het brood uitgedroogd was en de margarine hem plotseling deed denken aan de weerzinwekkende weke kranen in zijn droom, en vooral omdat gisteren al zijn elektrische ketel was doorgebrand en zonder ketel was er geen koffie.

Om kwart over acht verliet hij het huis zonder het met bloed doordrenkte plukje watten te voelen dat aan de snee in zijn wang kleefde. Maar hij dacht eraan de zak met vuilnis mee naar beneden te nemen en de envelop met het artikel dat hij 's nachts geschreven had, in zijn zak te stoppen, en hij vergat evenmin de sleutel van de brievenbus. In het winkelcentrum drie straten verderop kocht hij vers brood, kazen, tomaten, jam, eieren, bakjes yoghurt, oploskoffie en drie gloeilampen, zodat hij wat in voorraad had, en hij kocht ook een nieuwe ketel. En meteen kreeg hij spijt dat hij niet eerst gekeken had of hij soms uit Duitsland kwam, want als

het maar enigszins mogelijk was, kocht hij geen Duitse spullen. Tot zijn vreugde zag hij dat de ketel rechtstreeks naar ons toe gekomen was uit Zuid-Korea. Daarom veranderde hij van mening en besloot, onder het uitladen van de boodschappen, af te zien van het restaurant en thuis te ontbijten. Hoewel Zuid-Korea eveneens berucht was om zijn onderdrukking en het verbrijzelen van de schedels van demonstrerende studenten. Terwijl het water aan de kook kwam, reconstrueerde hij de Koreaoorlog, de dagen van Truman, McArthur en McCarthy, en ging terug tot de verwoesting van Hiroshima en Nagasaki. De volgende kernramp zal niet van de grote mogendheden komen, maar van ons hier. Van ons regionale conflict. De Syriërs bestormen met duizend tanks de Golanhoogvlakte, wij bombarderen Damascus, zij reageren met een raketaanval op de kuststeden, en wij ontsteken de paddenstoel van de dag des oordeels. Geen levende ziel zal hier de komende honderd jaar meer zijn. Geen Joëzer, geen hagedis, geen kakkerlak.

Bij nader inzien verwierp Fima het woord 'ramp' – *sjoa* – omdat dat een aanduiding was voor natuurrampen, overstromingen, epidemieën, aardbevingen, terwijl de daden van de nazi's geen ramp waren, maar een zorgvuldig beraamde, georganiseerde misdaad die bij de juiste naam genoemd moest worden: moord. Ook de kernoorlog zou een misdaad zijn. Geen ramp en geen dag des oordeels. Zo verwierp Fima ook het woord 'conflict', dat misschien van toepassing was op de lotgevallen van Annet en haar man of van Tsvi Kropotkin en zijn assistent, maar niet op de bloedige oorlogen tussen ons en de Arabieren. En eigenlijk kon ook de tragedie van Annet en Jerry niet gevat worden in het steriele woord 'conflict'. En de uitdrukking 'bloedige oorlog' was een afgezaagd cliché. Zelfs het begrip 'afgezaagd cliché' was al een versleten cliché. Je hebt je in de nesten gewerkt, vriend.

Plotseling walgde hij van zijn taalverbeteringen. Terwijl hij dikke boterhammen met jam verslond en zijn tweede kop koffie naar binnen goot, zei hij bij zichzelf: als de hele planeet eenmaal verwoest is door atoom- en waterstofbommen, wat voor verschil maakt het dan nog of we dat omschrijven als ramp, conflict, dag des oor-